

První „školní les do kapsy“ v ČR

Jan Froněk, Eva Šrailová

Vraťme se na chvílku ještě do loňského roku. Celkově sice patřil mezi ty nejnáročnější, ale přesto přál venkovním akcím. Na mnoha místech se podařilo uskutečnit oslavu Dne stromů (20. 10. 2021). Jedna z těchto

oslav se konala u Základní školy Jana Wericha v Praze-Řepích, kde se zúčastnila roční práce a během dvou dnů 19. 10. a 20. 10. 2021 byl v areálu školy vysazen první „školní les do kapsy“.

Co je to vlastně „školní les do kapsy“?

Jedná se o malý lesík, o průměrné rozloze odpovídající ploše tenisového kurtu u školy především v městském prostředí, kde pro přírodu obvykle není příliš místa. Znamená to také že tento lesík si neklade za cíl zalesnit velké holosečné plochy a vyřešit např. kůrovcovou kalamitu, jeho hlavním posláním je přiblížení přírody dětem a dětí přírodě. Vztah k přírodě se nejlépe pěstuje přímo venku, v zeleni. Školní les do kapsy je inspirován konceptem ***Tiny Forest***, který do ČR „zavlekl“ Honza Froněk, koordinátor programu LES VE ŠKOLE, z jedné své pracovní cesty v Holandsku.

Co zahrnovala příprava lesíku u ZŠ Jana Wericha?

Výsadbě samotné samozřejmě předcházelo mnoho úkonů – zejména jednání o možnosti využití pozemku, prověření existence, resp. neexistence sítí na pozemku, zajištění souhlasných stanovisek a finančních zdrojů, spolupráce s lesnickým odborníkem z katedry ekologie lesa České zemědělské univerzity (ČZU), půdní rozbor a příprava pozemku na výsadbu.

Na půdních rozbozech se cca měsíc před výsadbou podíleli žáci sedmé třídy za pomoci know-how kolegů z dalšího programu vzdělávacího centra TEREZA – GLOBE. Za pomoci

krumpáčů, rýčů a speciálních půdních sondyrek dokázali žáci vytáhnout ze země neporušených 80 cm půdního profilu. Kvalita půdy byla vyhodnocena celkem na pěti místech (barva, zrnitost, množství humusových částic apod.). Pro budoucí stromy byla místní zemina shledána jako vyhovující, nebylo tedy nutné půdu nijak vylepšovat. Tak by tomu ostatně mělo být až na výjimky prakticky všude, včetně městského prostředí. Zbývalo tedy jen strhnout travní drn pomocí bagru (většinou lze ale předpokládat, že postačují motykou ručně kopané sadební jamky). Zde bylo ohlédáno, aby byly mělce odstraněny jen travní drny. Objevila se totiž místa s navážkou, kde byla zřejmá stavební činnost

Aneb co je tedy školní les do kapsy?

- školní les do kapsy je koncept, jehož hlavním cílem je přiblížovat přírodu dětem a děti přírodě
- školní les do kapsy dbá na bedlivý výběr pozemku vhodného k výsadbě takovým způsobem, aby zde stromy mohly růst po několik desítek i stovek let, konkrétní lokality je vhodné konzultovat s odborníkem
- školní les do kapsy dbá na dřevinnou skladbu – preference geograficky původních druhů, které jsou schopny tolerovat klimatické i jiné stresy, opět se vyplatí konzultace s odborníkem
- školní les do kapsy má potenciál stát se jedním z mitigačních opatření na změnu klimatu

(sídlíště je z osmdesátých let 20. století), větší na plochy ale byla pro výsadbu příznivá.

Není strom jako strom a ne každou dřevinu lze vysazovat kdekoli. Proto jako jedna z nejdůležitějších součástí projektu s dětmi ve škole proběhla diskuse o tom, jaké stromy by na toto místo bylo vhodné vysadit. Měly už za sebou procházku po okolí, kdy mapovaly přirozené přírodní dřeviny v okolí školy. Finální návrh druhové skladby sazenic pak připravil Ing. Vladimír Janeček, Ph.D., kterému děti nakonec daly přezdívku „doktor lesník“.

Den „D“

Výsadba samotná byla „třešničkou na dortu“ celé akce. Do koordinace výsadby se aktivně zapojili žáci devátých tříd ZŠ Jana Wericha. Potvrdila se teorie, že svěření kompetencí a vytváření něčeho smysluplného je pro žáky velkou motivací ke skvělému výkonu. Pomoc nabídlo i několik dalších dobrovolníků z korporátní firmy. Žáci dále připravili ke slavnostnímu otevření lesa pro rodiče a přátele školy několik stanovišť s různými aktivitami.

Lesík u ZŠ Jana Wericha má rozlohu přibližně 400 m² nově osázenou stromky. Jsou mezi nimi např. duby, habry, lípy, vrby, olše a další. Je počítáno také s prostorem pro žáky, který bude aktivně využíván při výuce venku. Po výsadbě byly slyšet pozitivní odezvy ze všech stran, nejen od hlavních aktérů – žáků, ale také od učitelů, rodičů, zástupců městské části Prahy 17, dobrovolníků a ostatních účastníků.

Vlastnoručně vysázený lesík. Foto Zuzka Havlínová

Školní les do kapsy bude vyžadovat v prvních několika málo letech od svého založení extenzivní péči v podobě závlivky v období sucha a pletí okolo sazenic stromů, aby stromy „vyhrály“ v konkurenčním boji s jinými rostlinami o prostor k růstu.

Děkujeme, kromě týmu spolupracovníků z TEREZY (Vzdělávací centrum TEREZA), paní učitelce Ivetě Javůrkové ze ZŠ Jana Wericha, že do toho šla s námi. Panu Vladimíru Janečkovi z ČZU za elán a zajištění sazenic. Podporovatelům pak za to, že lesík mohl fyzicky vzniknout. Za lesní atmosféru děkujeme i trubačům ze Střední lesnické školy v Křivoklátě, za zalití sazenic hasičům z Prahy 17. Největší poděkování patří ale žákům ze ZŠ Jana Wericha a studentům gymnázia Mensa, že s výsadbou pomohli, a to s velkým nadšením!

Věříme, že právě tito lidé se stanou inspirací pro další školy, které mají chuť vytvářet trvalé hodnoty ve svém okolí a dají šanci svým žákům najít si k přírodě tu nejkratší cestu. Jsme přece jen nedílnou součástí přírody.

Zapojte se?

My v TEREZE určitě chceme ve výsadbě školních lesů do kapsy pokračovat a potřebujeme spojení – školy, které tento koncept osloví a přidají se. Chceme také pomoci v takto mladém porostu vyučovat, připravujeme proto metodiku s lekci speciálně pro malé a mladé lesní plochy. Tuto myšlenku již podporují i samotní žáci aneb, jak

nám sdělil jeden žák devátého ročníku ZŠ Jana Wericha: „*Lesík je super v tom, že má potenciál nám zlepšit školní výsledky, neboť díky vytváření kyslíku nám okysličuje mozky!*“ Pokud chce mít i vaše škola obdobný školní lesík, který nejenže zlepší stav životního prostředí, ale zpestří vám školní výuku a bude aktivně podporovat pozitivní vztah žáků k přírodě, kontaktujte nás, se vším vám rádi v TEREZE pomůžeme. V průběhu jara 2022 vydáme příručku Školního lesa do kapsy.

Projekt byl podpořen z rozpočtu Magistrátu hl. města Praha a společností ČEPS a Ekolamp.

Více se o projektu LES VE ŠKOLE lze dozvědět na www.lesveskole.cz, jan.fronek@terezanet.cz

Den výsadby. Foto Zuzka Havlínová

Tiny Forest

(doslova přeloženo jako malý lesík) začal prosazovat zhruba před 10 lety indický inženýr Shubendu Sharma jako smysluplnou možnost, jak podpořit život a vytvořit příjemné prostředí na vlastní zahradě nebo na firemním dvorku. Rozvíjel dobře prověřenou metodu výsadby původních lesů podle Dr. Miyawakiho a změnil téměř ze dne na den svou profesi z inženýra v automobilovém průmyslu na výsadbu lesíků. V roce 2015 pozvali pana Sharmu do Nizozemska, aby zkusil svou metodu i v podmínkách Evropy. Nedaleko Amsterdamu tak roste první evropský Tiny Forest. Příležitosti se chopila blízká univerzita a od založení zde mapují biodiverzitu na experimentální a kontrolní ploše. Výzkumy užitečnost lesíka potvrzují, a v Nizozemsku proto vzniklo za posledních pět let již 100 podobných lesíků – díky šikovné, na důkazech založené, argumentaci a díky nadšení a zapojení mnoha škol a komunit.

Cedule s informacemi o projektu. Foto Zuzka Havlínová